

Aika: Keskiviikko 4.10.2006 klo 14.00 – 16.00

Paikka: Fabianian kokoushuone, HYK, Yliopistonkatu 1, 3 krs.

Läsnä: Markku Löytönen, pj.

Eija Karjalainen, Lappeenranta kaupunginkirjasto

Elisa Orrman, Kansallisarkisto

Ari Muhonen, TKK

Sirkku Blinnikka, Päijät-Hämeen koulutus konserni

Teo Kirkinen, HY

Juha Hakala, HYK

Kristiina Hormia-Poutanen, HYK

Annu Jauhiainen, HYK, siht.

Ari Rouvari, HYK

Esa-Pekka Keskitalo, HYK

Poissa: Tiina Kupila-Rantala, Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Kari Liukkunen, OY

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14.00

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

3. Tiedotusasioita

Annu Jauhiainen tiedotti tulevista tapahtumista:

- Vuoden 2007 Triangelipäivät pidetään Tampereen yliopistossa 22.–24.5.2007.
- Euroopan Endeavor-käyttäjien kokous European Enduser 2007 pidetään Suomessa, Teknillisen korkeakoulun tiloissa. Kokouksen järjestävät Teknillisen korkeakoulun kirjasto ja Kansalliskirjasto. Kansalliskirjasto vastaa kokouksen ohjelmasta ja TKK:n kirjasto muista järjestelyistä. Varsinaiset kokouspäivät ovat keskiviikosta perjantaihin 6.-8.6.2007; alkuviikolla tarjotaan koulutusta.

Kristiina Hormia-Poutanen kertoi FinElib-konsortion strategiatyöstä, joka on nyt loppusuoralla. Strategia on lähdössä lausuntokierrokselle piakkoin.

4. ERM – elektronisten aineistojen hallintaohjelmistot / Kristiina Hormia-Poutanen

Kansalliskirjasto ja Helsingin yliopiston kirjastolaitos järjestivät elektronisten aineistojen hallintaohjelmistojen esittelevän seminaarin Helsingissä 19.9.2006.

Seminaari tarjosi paketin ERM-tietoutta. Yleisesityksen lisäksi kuultiin järjestelmätoimittajien esityksiä sekä käyttäjäkirjastojen kokemuksia.

Esitys: Keskustellaan elektronisten aineistojen hallintaohjelmistoista ja siitä, tarvitaanko kaupallista tuotetta Triangelissamme, jossa tarpeen tällä hetkellä täyttää kotitekoinen Halti.

Keskustelu:

Kristiina Hormia-Poutanen kertoi Haltin päätehtävänä olevan lisensioidun aineiston hallinnan. Tavoitteena on palvella johtamista, seurata kustannuksia sekä helpottaa hallinnollista työtä. Toinen näkökulma on tietosisältöjen hallinta, niin että kirjastoilla on tieto siitä, mitä aineistoja ne ovat hankkineet sekä niiden tietojen linkkaaminen muihin sovelluksiin. Halti-sovellus kehitettiin aikana, jolloin kaupallisia vastaavia tuotteita ei vielä ollut tarjolla. Lähitulevaisuudessa on tehtävä päätös siitä, lähdetäänkö hankkimaan kaupallista tuotetta FinELib-konsortiolle vai jatketaanko Haltin ylläpitoa ja kehittämistä. On tehtävä valinta, mihin rajalliset resurssit laitetaan.

Keskustelussa nousi esiin kysymys, onko mahdollista käyttää avoimen koodin tuotetta. Todettiin, että open source -ohjelmat syntyvät yleensä kaupallisten tuotteiden jälkeen ja että ERM-järjestelmissä standardit ovat vasta kehitteillä. Siksi open source-ohjelmia ei ole vielä voitu tehdä. Kysyttiin myös, onko mahdollista tehdä yhteistyötä kaupallisen ohjelmistotalon kanssa. Haltin kohdalla niin on tehty jo vuoden verran, mutta tuotetta on kehitetty vain meitä varten eikä muille myytäväksi. Meillä on hyvät yhteydet kotimaisiin toimittajiin ja tiedetään mitä niillä on meneillään. On kuitenkin muistettava myös muut ohjelmistotalot kuin kirjastojärjestelmätoimittajat. Kannattaa katsoa vielä suurempien ohjelmistotalojen kanssa, miten nykyistä ohjelmaa voitaisiin kehittää. Voitaisiin tehdä pohjoismaista ja vähän laajempaakin yhteistyötä.

Ohjelmistojen osalta on katsottava kokonaisuutta. Rahaa on vähän - on tärkeää priorisoida, mitä sillä ostetaan. Yliopistokirjastoilla saattaa olla erilaiset prioriteetit kuin kansalliskirjastolla.

Mikä on aikataulu? Haasteena on se, että isoilla yliopistoilla (kuten Helsingin yliopistolla) on suuri tarve saada ERM – työkalu mahdollisimman pian. Hankinta kannattaisi tehdä konsortiotasolla, mutta ensin on selvitettävä Triangelin ohjelmistojen kokonaistilanne.

Tämä liittyy kansalliskirjaston tietohallintastrategiaan, joka on tekeillä.

Päätös: ERM on osa digitaalisen kirjaston ohjelmakokonaisuutta. Asiaan palataan, kun kokonaiskuva on selvillä.

5. Järjestelmätoimittajien tuotestrategiat ja Triangelin tulevaisuudennäkymät /
Esa-Pekka Keskitalo ja Ari Rouvari

Järjestelmätoimittajamme Endeavor ja ExLibris ovat esitelleet ohjelmistostrategioitaan käyttäjäryhmien ja konsortioiden kokouksissa. Kirjastojärjestelmien tulevaisuudesta kävi Suomessa puhumassa arvostettu kirjastomaailman vaikuttaja Karen Calhoun Cornellin yliopistosta. Esa-Pekka Keskitalo ja Ari Rouvari johdattelevat keskustelun Triangelin tulevaisuuteen näiden esitysten pohjalta. (Karen Calhounin esitykset liitteenä).

Esitys: Keskustellaan Triangelin tulevaisuudesta ja siitä, miten järjestelmätoimittajien strategiat sopivat yhteen digitaalisen kirjastomme tarpeiden ja tulevaisuudensuunnitelmien kanssa.

Keskustelu:

Internet on muuttanut kirjastojen aseman. Ennen saatiin hyvillä luetteloilla tyytyväisiä asiakkaita. Nyt kirjastot eivät tavoita enää niitä ihmisiä, jotka olivat aikaisemmin kirjaston asiakkaita.

Karen Calhounin selvityksen mukaan vain 2 % kirjaston asiakkaista aloitti tiedonhaun kirjaston web-sivuilta. Se, että kaikki luetteloitaan hyvin ja tarkasti, ei enää palvele käyttäjiä eikä istu nykyisiin resursseihin. On mietittävä mihin resurssit käytetään ja mitä rooleja kirjastoilla voisi olla eteenpäin menemisessä. Käyttäjävälisyys on yhä tärkeämpi elementti. Karen Calhounilla oli esimerkkejä järjestelmistä, missä käyttäjävälisyyttä on ruvettu parantamaan

Integroidusta kirjastojärjestelmästä ollaan menossa modulaarisuuteen. Markkinatilanne on johdattanut toimittajat tähän, sillä kaikilla on jo ILS, joten siihen ei enää kannata järjestelmätoimittajien mielestä panostaa. Tärkeintä tässä uudessa mallissa on se, että kaikki toiminnot toimivat yhdessä.

Kysyttiin, kuinka pysyvä on ”Google-like”. Onko kirjasto se paikka, missä pystytään rakentamaan koherentteja ympäristöjä? Meidän täytyy kehittää yhteistyökuvioita ja tarjota ohjelmia, joiden varaan palveluja voidaan rakentaa.

Esa-Pekka Keskitalo esitteli Endeavorin modulaarisen mallin, joka koostuu rinnakkaisista ohjelmapalikoista sekä niiden ala- ja yläpuolella olevista kerroksista. Strategiassa on mukana digitaalisen aineiston pitkäaikaistallennuksesta huolehtiva Kronos, jota Endeavor rakentaa yhdessä Uuden Seelannin kansalliskirjaston, Elsevierin ja Sun Microsystemsin kanssa. Peer-review-ryhmä vastaa siitä, että ratkaisut eivät ole Uusi Seelanti-keskeisiä, vaan syntyvää ohjelmaa voivat käyttää muutkin. Sovelluksen ensimmäinen versio pitäisi olla käytettävissä 2008.

ExLibriksen visio vastaa hyvin meidän triangeliamme. Ohjelmakokonaisuus on valmistumassa – viimeiset osaset tulevat myyntiin ensi vuonna. ExLibrikseltä on tulossa uusi tehokas käyttöliittymä Primo. Myös muut järjestelmätoimittajat, esim. Endeavor, ovat kehittämässä samanlaisia ”superportaaleja”.

Päätös: Todettiin, että on hyvä nähdä eri firmojen visioita, mutta tärkeintä on laatia oma visio, jonka mukaan eletään. On oltava missio, visio, strategia sekä taktiikka. Yhteisellä strategialla saadaan varmistettua nykyinen kotikenttä ja saadaan uusia vastuita. Kaikkien kirjastosektoreiden tarpeet on otettava huomioon.

6. Kirjastojärjestelmän tilanne / Annu Jauhiainen

Verkkopalveluryhmä antoi kesäkuussa Kansalliskirjastolle tehtäväksi määritellä kirjastojärjestelmälle asetettavat vaatimukset, selvittää kirjastojärjestelmien (sekä Voyagerin että mahdollisten vaihtoehtojen) nykytila ja kehitystrendit, sekä arvioida mahdollisen järjestelmävaihdon kustannukset. Annu Jauhiainen raportoi ”Operaatio Tilannekuvan täsmentämisen” edistymisestä.

Esitys: Keskustellaan kirjastojärjestelmän tilanteesta ja siitä, mitä selvityksessä tulee ottaa huomioon. Päätetään antaa selvitykselle jatkoaikaa vuoden loppuun saakka.

Keskustelu:

Annu Jauhiainen kertoi Kansalliskirjaston sisäisestä Triangeliseminaarista, jossa oli listattu kirjastojärjestelmän vaatimuksia. Ydinkysymyksiksi jatkoselvittelyä varten listattiin seuraavat:

- integraatio ja rajapinnat
- standardit
- työnkulut
- systeemin arkkitehtuuri

Endeavorin asiakkaina tiedämme, miten Voyager täyttää ko. vaatimukset. Jatkossa selvitetään, mikä on tilanne muiden tärkeimpien kirjastojärjestelmien kohdalla.

Selvitystyössä on ollut mukana kansalliskirjastossa työskentelevä amk-suunnittelija, mutta ammattikorkeakoulukirjastot toivovat, että mukaan otettaisiin vielä AMKIT-konsortion kehittämisspäällikkö Katri Vääntinen.

Päätös: Päätettiin antaa selvitykselle jatkoaikaa vuoden loppuun saakka. Keskustelua jatketaan Pelle Peloton –seminaarissa.

7. Digitaalisen kirjaston laitteistoprojekti / Juha Hakala

Juha Hakala raportoi ryhmälle projektin etenemisestä.

Esitys: Keskustellaan laitteistoprojektista.

Keskustelu:

Juha Hakala kertoi, että Kansalliskirjasto on anonut hankkeelle rahaa yliopistojen rakenteellisen kehittämisen rahoista. Raha-anomus on mennyt Helsingin yliopiston kautta Opetusministeriöön. HY on nähnyt tämän kannattavana projektina, joka tuo hintansa takaisin muutamassa vuodessa. Tavoitteena on yhden koneen malli, joka

hankitaan avaimet käteen -periaatteella CSC:ltä. Ensi vaiheessa uusitaan vain tietokantapalvelimet, mutta jatkossa voidaan hyödyntää CSC:n levyjärjestelmää.

Mikäli kaikki menee suunnitelmien mukaan, uusi kone otetaan käyttöön kesällä 2007. Siihen saakka pitäisi nykyisillä koneilla pärjätä.

Konsortiot ovat näyttäneet vihreää valoa hankkeen eteenpäinviemiselle. Lopullisia päätöksiä voidaan tehdä vasta sitten, kun kaikki kustannukset sekä niiden jako on selvää.

Mikäli keskitettyä rahaa ei saada, vaihtoehtona on liisaus joka on kalliimpi malli.

Päätös: Odotetaan päätöstä rakenteellisen kehittämisen rahojen jaosta. Kustannustenjakoa olisi syytä alkaa selvittää.

8. Vaikuttavuuden arviointiryhmä

Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän vaikuttavuudenarviointiryhmä on keskuudessaan keskustellut ryhmän roolista ja tehtävistä. On ehdotettu ryhmän nimen muuttamista kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmäksi, koska ryhmä pohtii muutakin kuin digitaalisiin palveluihin liittyvää vaikuttavuutta. Samalla tulisi tarkistaa ryhmän koostumusta.

Esitys: Päätetään ryhmän nimen muuttamisesta Kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmäksi ja sovitaan, mitä tehdään ryhmän kokoonpanon suhteen.

Keskustelu:

Kirjastojen toiminnan määrällinen mittaaminen tehdään KITTin avulla. Kuluvan vuoden aikana KITTä on kehitetty teknisesti. Sisällön kehittämiseen täytyy kirjastojen johdon sitoutua. Tietojen on oltava oikein kun ne lähtevät kirjastoista.

Neljän kirjastosektorin kanssa on päästy yhteiseen näkemykseen siitä, että lähdetään kehittämään kirjastotoiminnan laatua yhdessä. On päätetty tehdä yhteinen kysely palveluiden laadusta.

Kansallinen arviointijärjestelmä koostuu KITT-yhteistilastosta, josta saadaan määrälliset mittarit, sekä asiakaskyselyistä, joilla saadaan laadulliset mittarit. Määrälliset ja laadulliset tulokset analysoidaan yhdessä. Kirjastojen yhteistyön tuloksena on kirjastojen itsearviointikehikko.

Yliopistokirjastoilla on hanke, jossa on mukana laadunarviointia. Ammattikorkeakouluilla on myös oma hankkeensa. Nämä hankkeet ovat olleet tiedossa, kun tätä muutosta on suunniteltu.

Yleiset kirjastot ovat saaneet Kuntaliitolta luvan verkkokäyntien tilastointiin. Asiasta on keskusteltu kirjastonjohtajien kokouksessa. Todettiin, että fyysiset käynnit ovat vähentyneet.

Vaikuttavuuden arviointi on hyvin tärkeä myös erikoiskirjastoille ja tutkimuslaitoksille.

Päätös:

Päätettiin muuttaa Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän vaikuttavuudenarviointiryhmä Kirjastotoiminnan arvioinnin työryhmäksi. Kansalliskirjasto tarkistaa ryhmän kokoonpanon omien edustajiensa osalta. Sektoreiden edustajat pysyvät samoina.

9. Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän kaikkien ryhmien yhteinen seminaari

28.9.2006 pidettäväksi sovittu yhteinen seminaari jouduttiin siirtämään myöhäisempään ajankohtaan.

Esitys: Esitetään, että yhteinen seminaari pidetään 13.12. klo 13.00 – 17.00.

Keskustelu:

Keskusteltiin seminaarin työskentelytavasta. Tavoitteena on katsoa 10-15 vuotta eteenpäin. ”Pannaan propelli päähän ja lennetään Enterprisella galaksilta toiselle”. Jokainen ryhmä tekee tulevaisuuden kuvan ja miettii, miten tavoitetaan voidaan päästä. Lopuksi katsotaan ratkaisuja yhdessä. Joko päästään tavoitetaan tai tunnustetaan esteet, miksi sinne ei päästä. Tuloksena ei ole vain yksi tavoite, vaan voi olla monta erilaista vaihtoehtoa.

Listattiin henkilöitä, joiden joukosta kutsutaan alustaja. Mietittiin, valitaanko alustaja kirjastomaailmasta vai ulkopuolelta.

Päätös:

Päätettiin pitää yhteinen seminaari 13.12. klo 13.00 – 17.00. Sihteeri valmistelee seminaaria ja kutsuu alustajan. Ryhmien (verkkopalveluryhmä ja asiantuntijaryhmät) johtajat vetävät seminaarissa omien ryhmiensä työskentelyä.

10. Muut asiat

Ei muita asioita.

11. Seuraavan kokouksen ajankohta

Seuraava kokous pidetään tiistaina 30.1.2007 klo 14-16.

12. Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.10